

Sygn. akt IV Ca 234/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2016r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Jolanta Deniziuk

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Mariola Watemborska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą we W.

z udziałem J. D. i S. D.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestników od postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 22 grudnia 2015 r. sygn. akt I Ns 308/15

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w B.do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 234/16

UZASADNIENIE

(...) Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą we W. wniósł do Sądu Rejonowego w B. wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej w dniu (...) J. G. ostatnio zamieszkałej w B. przez spadkobierców ustawowych tj. matkę S. D. zd. G. oraz ojca J. D..

Uzasadniając wniosek pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że spadek po zmarłej J. G. został odrzucony przez jej dzieci tj. K. G. i M. G. oraz wnuka M. Z. (1). Wobec powyższego spadkobiercami po zmarłej są jej rodzice S. D. oraz J. D.. Pełnomocnik wskazał, że rodzice odrzucili spadek po córce, jednakże zrobili to z datą 5 maja 2015r. a więc po upływie ponad 3 lat od śmierci spadkodawczyni.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że J. G. ostatnio zamieszkała w B. ul. (...) zmarła w dniu 15 kwietnia 2012r. Spadek po zmarłej J. G. został odrzucony przez jej córkę K. G. i syna M. G. w dniu 17 kwietnia 2012r. oraz wnuka M. Z. (2) w dniu 31 lipca 2012r. Rodzice spadkodawczyni S. D. oraz J. D. odrzucili spadek po córce w dniu 5 maja 2015r.

Ustalił jednocześnie Sąd Rejonowy, że J. G. zawarła umowę pożyczki na cele mieszkaniowe nr (...) ze (...) im. (...) w G. w dniu 22 września 2011 roku w wysokości 19.000 zł, natomiast w dniu 23 grudnia 2013r. S. K.im. F. S. z siedzibą w G. zawarła umowę przelewu wierzytelności z (...) Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą we W., w tym także wierzytelność dotyczącą dłużniczki J. G..

Zauważył także Sąd Rejonowy, że przed Sądem Rejonowym w B. toczyły się sprawy o odebranie oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawczyni J. G. oraz sprawy o zatwierdzenie uchylenia się skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia spadkowego członków rodziny spadkodawczyni.

J. G. zmarła jako wdowa, była raz zamężna. Ze związku małżeńskiego urodziła dwoje dzieci tj. K. G. i M. G.. Innych dzieci nie miała. Żyją rodzice zmarłej tj. S. i J. D., którzy w dniu 5 maja 2015r. złożyli przed notariuszem oświadczenie o odrzuceniu spadku po córce, przy czym o śmierci córki dowiedzieli się w dniu, kiedy zmarła. Rodzice zmarłej aż do 2015r. nie wiedzieli, że córka pozostawiła długi, gdy się o tym dowiedzieli odrzucili spadek.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 22 grudnia 2015r. stwierdził, że spadek po zmarłej J. G. na podstawie ustawy nabyli rodzice spadkobierczyni S. D. i J. D..

Sąd powołał się na treść art. 931 § 1 k.c., z którego wynika, że w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą one w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. § 2 ww. artykułu stanowi, iż jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Stosownie natomiast do art. 932 § 1 k.c. w braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice, zaś § 3 stanowi, iż w braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych.

Art. 1015 § 1 k.c. wskazuje, że oświadczenie o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swojego powołania.

Zdaniem Sądu I instancji, w niniejszej sprawie spadkobiercami ustawowymi po zmarłej J. G. były jej dzieci tj. K. i M. G.. Ww. jednak odrzucili spadek po matce w przewidzianym przez ustawodawcę terminie. Traktować ich zatem należy, jakby nie dożyli otwarcia spadku. W takiej sytuacji synowi K. M. Z. przypadłby udział spadkowy, jednakże on także odrzucił spadek po babci w przepisany terminie. Wobec powyższego brak jest zstępnych spadkodawczyni J. G. powołanych do dziedziczenia.

Wobec powyższego, stosownie do faktu, że spadkodawczyni zmarła jako wdowa, osobami powołanymi do spadku – w ocenie Sądu Rejonowego – będą rodzice J. G.. Co prawda S. D. i J. D. odrzucili spadek po córce, jednakże zrobili to – w ocenie sądu – z przekroczeniem terminu wynikającego z art. 1015 § 1 k.c., albowiem dowiedzieli się o śmierci córki, w dniu kiedy zmarła tj. 15 kwietnia 2012r., a przedmiotowe oświadczenie złożyli w dniu 5 maja 2015r., a więc przeszło 3 lata po śmierci córki. W takiej sytuacji Sąd uznał, że nastąpiło przyjęcie spadku wprost i spadkobiercami po zmarłej J. G. są jej rodzice, każdy z ich w udziale po 1/2 części spadku.

Rodzice spadkodawczyni nie wystąpili do Sądu spadku z wnioskiem o zatwierdzenie przez Sąd uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o odrzuceniu spadku po terminie z uwagi na błąd co do stanu spadku (obciążenie długiem) – art. 1019 k.c. Brak postanowienia Sądu Rejonowego wydanego w tym trybie w chwili zamknięcia rozprawy – art. 13 par. 2 k.p.c. w zw. z art. 316 par. 1 k.p.c. oznaczał – w ocenie Sądu I instancji – bezskuteczność oświadczeń o odrzuceniu spadku złożonych przez rodziców spadkodawczyni albowiem uczynili to po terminie 6 miesięcy od daty powzięcia informacji o zgonie spadkodawczyni.

Z taki stanowiskiem Sądu I instancji nie zgodzili się uczestnicy postępowania – S. i J. D. wnosząc apelację, w której domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia i oddalenia wniosku. Podnieśli, że dopiero w kwietniu 2015r. z pisma wierzyciela córki dowiedzieli się o odrzuceniu spadku przez dzieci i wnuka zmarłej J. G. a tym samym o prawie do spadku po zmarłej córce. Ich zdaniem, nie spóźnili się ze złożeniem przed Notariuszem oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestników postępowania jako zasadna zasługuje na uwzględnienie.

W myśl art. 1015 § 1 kodeksu cywilnego oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Jak słusznie zauważają apelujący, data ta nie zawsze jest tożsama z datą śmierci spadkodawcy. Tak też było w przedmiotowej sprawie, w której spadkodawczyni – wdowa - pozostawiła po sobie dzieci, które zgodnie z treścią art. 931 § 1 k.c. są powołane do spadku w pierwszej kolejności.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. termin jest terminem zawitym prawa materialnego, do biegu, którego mają zastosowanie art. 110 do 116 k.c. Początek biegu tego czasu liczony jest w odniesieniu do każdego spadkobiercy od dnia, w którym dowiedział się on z właściwego, pewnego źródła o tytule powołania. Oznacza to, że oddzielnie liczony jest jego bieg zarówno co do każdego spadkobiercy, jak i co do dla każdego z tytułów powołania. Przy dziedziczeniu ustawowym w razie dojścia do spadku spadkobiercy powołanego w dalszej kolejności, z uwagi na odrzucenie spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę, termin do złożenia oświadczenia przez spadkobiercę dochodzącego w dalszej kolejności, rozpoczyna się od dnia, w którym dowiedział się on o odrzuceniu spadku przez wyprzedzającego go spadkobiercę. Takie stanowisko zajął m.in. Sąd Najwyższy wydając w dniu 13.12.2012r. postanowienie w sprawie VCSK 18/12.

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przypadającego z ustawy rozpoczyna się, zarówno dla spadkobiercy ustawowego powołanego w testamencie, jak i dla pozostałych spadkobierców ustawowych, z dniem, w którym dowiedzieli się oni z właściwego źródła o tym, że testament ze względu na niezachowanie przewidzianej prawem formy jest nieważny (tak uchwała SN z dnia 15 stycznia 1991 r., III CZP 75/90, OSNCP 1991, nr 5–6, poz. 68). Dla spadkobiercy ustawowego początek terminu zwykle będzie dniem powzięcia wiadomości o śmierci spadkodawcy. Ponadto może to być np. dzień, w którym spadkobierca powołany w dalszej kolejności dowiedział się o odrzuceniu spadku przez osoby wyprzedzające go przy dziedziczeniu ustawowym, a także dzień, w którym dowiedział się o prawomocnym orzeczeniu niegodności takich osób. Dla spadkobiercy testamentowego będzie to dzień dowiedzenia się o istnieniu i treści testamentu, przy czym wiadomość ta musi być poprzedzona wiadomością o śmierci spadkodawcy.

W/w termin jest zachowany, gdy przed jego upływem oświadczenie zostanie złożone przed sądem lub przed notariuszem. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 1963 r. (II CR 109/63, OSNCP 1964, nr 3, poz. 51) do zachowania terminu wystarczy wniesienie do sądu lub państwowego biura notarialnego, chociażby niewłaściwego, podpisanego przez spadkobiercę i zawierającego niezbędne dane oświadczenia o odrzuceniu spadku. Mimo zmiany stanu prawnego i likwidacji państwowych biur notarialnych orzeczenie to zachowało aktualność, gdyż oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może zostać złożone przed sądem lub przed notariuszem (art. 1018 § 3 zdanie pierwsze k.c.).

W przedmiotowej sprawie sąd postanowieniem z dnia 22.12.2015r. dopuścił dowód z dokumentów znajdujących się w sprawie ICo 97/15 o zawezwanie do próby ugodowej Sądu Rejonowego w B., w których to aktach, na k. 20 znajduje się pismo podpisane przez J. i S. D., z którego wynika, że małżonkowie D. dopiero z otrzymanego z sądu zawiadomienia z dnia 27.04.2015r. w sprawie ICo 97/15 (pierwotna sygnatura akt VI Co 132/15) dowiedzieli się, że są prawdopodobnymi spadkobiercami córki – J. G.. Niezwłocznie też tj. w dniu 5.05.2015r. złożyli przed Notariuszem R. Ł. oświadczenie o odrzuceniu spadku po córce J. G..

Analizująca dołączone do akt sprawy, akta spraw, w których inni ewentualni spadkobiercy ustawowi odrzucili spadek po zmarłej J. G. czy też złożyli wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku ustawowo wynika, że zmarła miała liczne rodzeństwo, które nie utrzymywało kontaktu ze zmarłą, dzieci zmarłej nie informowały potencjalnych spadkobierców ustawowych o tym, że jej dzieci i wnuk odrzucili spadek. Wobec powyższego Sąd Okręgowy daje wiarę apelującym, że do kwietnia 2015r. nie mieli świadomości o tym, że są spadkobiercami ustawowymi zmarłej córki, a składając przed Notariuszem w dniu 5 maja 2015r. oświadczenie o odrzuceniu spadku, złożyli je w ustawowym terminie.

Wobec powyższego Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy o stwierdzenie nabycia spadku winien ustalić i wezwać do udziału w niniejszej sprawie w charakterze uczestników postępowania wszystkich potencjalnych spadkobierców J. G.. Ustalić, czy wszyscy dalsi krewni (rodzeństwo, czy dzieci rodzeństwa krewni kto z krewnych zmarłej) wiedzą o tytule do dziedziczenia ustawowego, czy złożyli stosowne oświadczenia spadkowe. Dopiero po przeprowadzeniu takiego postępowania Sąd I instancji winien wydać postanowienie, w którym stwierdzi kto dziedziczy spadek po zmarłej J. G..

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 § 4 kpc orzeczono jak w sentencji postanowienia.